

Amőba – dagerrotípiákon

Bartus Ferenc virtuális kiállítása

PATAKI GÁBOR

MAMŰ Galéria (artsteps.com), 2020. IV. 17. – V. 1.

Mikor néhány évvel ezelőtt megnyitottam Bartus Ferenc kiállítását a Magyar Műhelyben, a végén megemlítettem Margaret Atwood egyik disztópiáját, melyben egy mesterségesen elszabadított vírus gyakorlatilag kipusztítja az emberiséget. Most, mikor megnyitottam – Nagy Zopán közreműködésével – Bartus Ferenc kiállítását a MAMŰ-ben, ezt csak virtuálisan, otthonról tehettem egy emberiségre rászabadult vírus következtében.

Kézenfekvő dolog lenne azzal folytatni, hogy lám, a művész már idejekorán meghallotta az apokaliptikus lovasok dübörgését. Ám túlságosan is kerek lenne így e mostani történet,

melynek lényege viszont éppen az, hogy nincs közép-pontja, nincsenek szélei, idővonala repedt, szakadozott, a kavargó homályból itt-ott villannak fel értelmezhető részletek. Korábbi, rejtélyes, szinte emberként viselkedő állatok, homunkuluszok és zombik hol szarkasztikus, hol mélabús találkozásait megjelenítő képei inkább egy időn kívüli világban, egy félig még éretlen, félig már poshadt paradicsomban lebegtek. Újabb művei viszont – melyek mintha tíz évvel korábbi, túlexponált fotókra emlékeztető munkáira utalnának vissza – teret, időt és történelmet találtak maguknak.

A kiállításnak nem véletlenül *Flashback* a címe. Hátraarcok, visszavillanások, ókori vakuk magnéziumfényei. A tér pedig, ahogy Mányoki Endre írja, „a szétszört időből képződik, rétegenként, egymásra torlódva, egymást takarva, rejtve”. S minden villanás, minden réteg valamiféle fakó homályból bukkan elő. Mintha amúgy is sérült, vakfoltos, penészes dagerrotípiák rakódtak volna egymásra a múlt különböző korszakaiból, mintha egy magikus eljárás során egymáshoz, egymásra préselődtek volna az ezüstözött rézlemezek, a folyamat során csupán néhány részletüket, töredéküket megőrizve.

A képek fekete alakjai a történelem negatívjai, az ő testüket borította be a pompeji lávafolyam, ők üldögéltek a hirosimai atomrobbantás epicentruma közelében, hogy a radioaktív sugárzás fordított árnyképet csináljon belőlük. Tanúk, akik már egymást sem látják, s aligha ismernének fel mást a Klee nyomán Walter Benjamin által felidézett Történelem Angyalán kívül, aki „arcát a múlt felé fordítja. Ahol mi események láncolatát látjuk, ott ő egyetlen katasztrófát lát, mely szüntelen romot romra halmoz”.

De némelyikük lehetne akár titokzatos ősanya, egy afrikai törzs elfeledett Magna Matere. Vannak közöttük vaskos, szinte animális asszonyok s karcsú, egymástól is elforduló negatív najádok és nimfák. Az őket körbefogó, bizonytalan, roncsolt közegben egyedül ők, az általuk biztosított generációs ciklusok jelenthetnek némi bizonyosságot. A feltehetően különböző korokból és kultúrkörökből felbukkanó, flashbackelő jövevények nem igazán vesznek tudomást egymásról, és egy park (?) rácskerítésén s az egyik képen feltűnő historizáló tornyos épületen kívül nincsenek olyan motívumok, tárgyak, attribútumok sem, melyek fogódzót nyújthatnak nekünk. Bartus amúgy enyhén szólva sem tartozik a szájbarágós, az álmaid, üzeneteit, szorongásait gondosan megmagyarázó,

BARTUS FERENC: *Zóna*, 2020, vegyes technika, 133×100 cm
A művész jóvoltából

BARTUS FERENC: *Dream*, 2020, vegyes technika, 100×133 cm, A művész jóvoltából

megcsócsáló s azokat használati utasításokkal ellátó alkotók közé. Már e mostani sorozatnál elvileg jóval narratívabb, lamantinokat, majmokat, kutyákat, pityangot fújó csecsemőket rejtélyes szituációkba terelő művei esetében is szükség-telen volt segítségül kérni a szürrealista-onirikus művek deszifrázásához igénybe venni szokott eszközöket és forrásokat, szinte törvényszerű, hogy kicsorbult rajtuk Freud vagy Jung álomfejtéseinek mégiscsak az emberi psziché mélyrétegeit szisztematizálni képes rendszere. Fura módon mintha még többre mennénk a vásári lunátikusok, papagájos jövőmondók, kalendáriumi álmoskönyvek triviális vagy az ad hoc véletlenre építő metódusaival, ahol a „Csak.” minden szempontból érvényes válasz lehet.

Mostanra mindez tovább nehezebb, hiszen a „történet” végleg (?) elveszett, helyette csupán a minduntalan megszakított, zárványokba zárt történelem marad, vagy, ugyancsak Mányoki Endre szavaival, „a létezése szélén imbolyogva folyton folyvást a születés titkát” felfejteni kívánó emberiség próbareggeljei. S ennek aktorai, a több képen is feltűnő vaskos, kopasz, dús emlőjű asszony s a többiek, az égre néző, a kezét csípőjére tevő, az arcához nyúló nőalak, a szilfid ikerpár. S mindenekelőtt a köröttük hullámozó, őket előhívó, éppolyan nehezen meghatározható és kódolható, hol iszamósan zselészerűnek, hol rozsdafoltok tarkította, ragyák verte fémes felületnek ható közeg, mely néhány képen önálló szereplővé, taktilis képességeinket is bizsergésre készítő, hol nyúlós, hol lebegő, hol pedig földtani mintákra emlékeztető felületté válik.

S e részletek – ellentétben Nádas Péter önéletírásának címével – nem „világolnak”, nem emelkednek ki értelmezhető, racionalizálható szigeteken gyanánt az emlékezet amorf plazmafolyamából. Néma árnyakként derengenek csupán, szigetekként a színek kocsonyás közegében. Mindenesetre becsüljük meg őket, mert ha ők is elmerülnek, nem marad más számunkra, mint a Bartus egyik (korábbi) képén bús eltökéltséggel korcsolyázó, nyomainkat már csak arcvonásaiban őrző amóba.

BARTUS FERENC: *Flashback*, 2020, vegyes technika, 100×133 cm, A művész jóvoltából